

ELŐFIZETÉS:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre . . . . 3 ft.
Negyed évre . . 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét illető
küldemények a szerkesztő-
nek, anyagiak a laptulaj-
donosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DIJ:

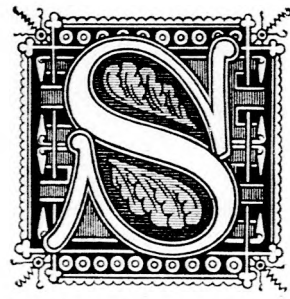
egy 1 hasábos petit sor 10 kr.,
többszöri hirdetésnél olcsóbb.
Nyiltér sora 25 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél
30 kr.
A hirdetések Bittermann
Nándor könyv- és könyvöm-
dájában és a szerkesztőnél fogad-
tatnak el.
Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

A kormányelnök jubileuma.

Sokkal kisebb nemzet vagyunk, sokkal nagyobb bennünk a hazafiaság és fajközösség érzete, semhogy helyes és tanácsos volna pártszempontok alá degradálni az igazságot akkor, midőn annak kimondásából hazánkon és nemzetünkön kívül dicsőség háramlik még egy oly államférfiúra is, aki a demokratikus áramlatok szülte apró nagyságok közül sikerben és dicsőségben kortársait, állandóságban pedig a folyó korszaknak összes európai államférfiuit fölülmúlta.

Lehet valaki akármilyen elfogult Tisza Kálmán személyével szemben; de ha végkép meg nem homályosította ítélő képességét a szenvedély hályoga, el kell ismernie, hogy mégis csak kiváló férfiúnak kellett lennie annak, aki Magyarországot egy évtizeden át kormányozhatta és az alkotmányunk féltékeny megőrzése, a sajtó- és szószabadság teljes megóvása mellett erősebben áll most tíz év után, mint állott valaha.

Nemzetünknek a folyó században Deák, Kossuth és Széchenyi után Tisza a negyedik legnagyobb államférfia; nála közvetlenebb és tartósabb befolyást pedig nem gyakorolt soha senki hazánkra.

Nem akar ezen cikk az ő érdemeinek vak bámulata lenni; éppen azért a tárgyilagos méltatás szempontjából vissza kell pillantani azon körülményekre, melyek között ő a magyar állam élére lépett.

1867-től 1875-ig gyorsan váltakozó, rövid életű kormányok engedtek egymásnak helyet. Magyarország ereje és ideje politikai experimentumokra fogyott el ahelyett, hogy a százados mulasztások pótlására, az állameszme gyökerzetetésére fordított volna. Ellenségeink — és ki tudná azoknak számát ott kívül és itt belül a határon? — kárörvendő gúnnyal mosolyogtak hazánk egyre kérdésesebbé váló életképessége fölött, kedvtőlten emlegetvén azon rövid időt, mely igazat fog adni Kasszandra jóslatainak.

Allami intézményeink fiatalok voltak s a vezérkezék változása következtében sajátképen csak kísérletek gyanánt tekintettek, melyeket jóakarát talán igen, de sem gyakorlatlalt szerzett szakértelem, sem egy velük és bennük felnőtt nemzedék nem támogatott.

A pénzügyek kétségbeesztők voltak. Allamunk hitele teljesen kimerítve, a bécsi tönk visszahatása folytán mintegy gutaütéstől volt megrendítve.

Tisza erős és biztos, amellet szerencsés keze volt csak képes az egyensúlya vesztett ifjú magyar államot ingadozásában megtámasztani és konszolidáló ápolással új, nem várt elevenségre serkenteni.

Maguk ellenségei, köztük a leghevesebb, a „Pesti Napló“, f. hó 4-én kelt reggeli számában, kénytelen elismerni, hogy nálunk „Tisza Kálmán vetette meg alapját a kormányzat stabilitásának parlamentáris eszközökkel.“ Ez más szóval annyit jelent, hogy az előbbi ingatag és rövid keletű kormányok kezéből átvevén a kifejletlen s jóformán már diskreditált Magyarországot, melynek alkotmányára nézve a külföld, sőt részben a másik államfél is csak a bukás mikorja iránt volt külön nézetben: a lehető legnehezebb külső és belső akadályok dacára tíz év alatt oda segítette bölcs tapintatával e hazát, hogy az imént bezárult

országos tárlaton éppen azok voltak kénytelenek elismerni bámulatos haladásunkat és mindenoldali életrevalóságunkat, akik egy decennium előtt mindezt lehetetlennek tartották, sőt vesztünket jósolták.

És a sikereknek ezen nagyban körvonalzott áttekintése csak nyer hatályban, ha behatolunk kormányzásának részleteibe.

Ki ne emlékeznék az 1875-iki nyomott hangulatra, melyet kivált az országos költségvetésben mutatkozó 60 millió fölül hiány okozott? Ezzel szemben a mult évben a rendes költségvetésben nem volt hiány, a rendkívüliben pedig csak 25 millió volt az, a tömérdek beruházásokkal együtt: úgy, hogy ha ezek elmaradnak vala, semmi hiány sem jelentkezett volna.

Egy bécsi lap teszi meg, amit a mieink irigyek vagy lusták megtemni, hogy szembe állítja a magyar értékpapiroknak tíz év előtti és mostani árfolyamát. E kimutatásban olvassuk, hogy 1874-ben a magyar földtehermentesítési kötvények árfolyama 78.75 volt, ez idén 102.75: a magyar vasúti kölesön akkor 98—99-en állt, most áll 148.50—149.50 frton: a földhitelintézet hatodfél %-os záloglevelei pedig ezen idő alatt 88.80-ról 102—103 frtra szöktek föl. Ezek pártonkívüli számok és minden Cicerónál ékebben beszélnek.

Az 1877/8-ban fölmerült komoly keleti bonyodalmakban — ugyan a kabinetek és nagyhatalmak titkaiban nem avatos közvélemény ellenére — a magyar állam jelentőségének kiemelésevel, oly politikát követett, hogy az a most feljutt és monarchiánk békéjét távolról sem veszélyeztető újabb keleti konfliktusokban érte el első történelmi igazolását; bár elérte már előbb is abban, hogy a berlini szerződés kapcsán csak azon eljárás bizonyult az egyetlen lehetséges és reánk nézve kedvező külpolitikának; de különösen abban, hogy azóta a moszkovitizmus szabadságlapító politikája egész Európában esőkkent, Szerbia velünk rokonszenvez, Bosznia megszűnt szlávjaink izgató aknája lenni, az örökké feszegő Montenegró pedig békésre cserélte hangulatát. Mindezek hegyébe az oroszellenes jellegű osztrák-magyar és német védsszövetség arra bírta az orosz despotát, hogy a tavali skiernevicei és az idei kremsieri uralkodói találkozásokban ábrándos hódításaiból az európai béke és egyensúly támogatójául volt kénytelen kínálkozni.

Ezen tényeket tagadni nem lehet; és bár Tisza ellenfelei az ő akkori eljárásának rúgóit nem ismerve, kárhoztatják a fejleményeket, a rideg valóság bölcs mérlege neki ad igazat; mert az akkor világtörténelmi háború, esetleg megsemmisülés szélére kerülendett nemzet és haza áll, s fennállásában, jövőjében kiint és bent általánosabb a hit és bizalom, mint volt valaha; és áll úgy, hogy egy elháríthatlan nagy háborúnak emberben s pénzben egyaránt kimondhatlan költségeit, azoknál sokkal kisebb hadi- és vérbeli előleggel sikerült megváltania.

Egyébiránt akinek Tisza kritikán felüli hazafisága és jelleme, kiegészítve a fenti kombinációkkal, nem megnyugtató, az csak várja meg a történelemnek részrehajlatlan nyilatkozatát, mely bizonyára úgy az elhárított veszélyek nagyságából, valamint azok kikerülhetlenségéből és egyetlen lehető elintézése módjából, nem a személyes rokon- és ellenszenvéből fogja ítélete motívumait meríteni.

De eseteljük-e részletesen tíz évi munkálkodását? Hiszen akkor meg kellene ezen decenniumnak részletes monográfiáját írni! Mert nincs ezen időn belül történet országos mozzanat, melyben az intézői részből, a realizálás érdeméből őt nem illetné az országnézés.

A „P. N.” idézett számában kénytelen elismerni, hogy: „Tisza javára irandók kiváló egyéni tulajdonságai, melyek magasan kiemelik politikai egyéniségét. Tíz év alatt bámulatos munkaerőt fejtett ki. Azt lehet mondani, egymaga dolgozott mindenki helyett”....

Tehát része van abban is, hogy alatta a magyar államvasutak 4000 kilométer hosszúra szaporodtak föl, vagyis megkétszereződtek, hogy most 1% helyett 3%-ot hoznak és hogy a közlekedési politikánk függetlenített. Kulturális emelkedésünk, a nemzeti nyelv és a vele járó szellem, mind szélesebb tereken végzi békés hódításait.

Szóval, bár ezen és hasonló ügyek az egyes szakminiszterek tevékenységét dícsérik is: éppen az ellenzék tekintélye alapján lehet és kell az összkormányzat sikereiből megfelelő részérdemet engedni azon férfúnak is, aki „mindenki helyett maga dolgozott.”

Ezen pihenő nélküli munkának messze jövőre kiható eredményét barát-ellenség kiválóan két mozzanatban látja: ezek egyfelől a liberalizmusnak megmentése a demagógia és olygarchia útvesztőjéből; másfelől a nemzeti magyar politika.

Ki ne emlékezne vissza a közelmúltak zűrzavaros fajirtó harcra jelszavaira? Ki ne tudná, mily nagy jelentőségű a régiek ekszkluzív feudalizmusnak az új főrendházban megvalósult esendes kapitulációja?

Az antiszemitizmus címe alatt rakoncátlan-kodó kommunizmus most már az emlegetésre csak mint behegedt seb nyílik meg a nemzet testén; az egészséges hatalmi tényezőnek nem bizonyult arisztokracia pedig a főrendház reformja után a legdemokratikusabb fogalom, a munka, a közügyek terén iparkodik népszerűséget s vele befolyást hódítani.

Tiszának ezen módszerét a „Wiener Allgem. Zeitung” nov. 3-iki száma „konzervatív liberalizmusnak” nevezi, hol egyszersmind kiemeli a benne rejlő mély pszichológiát, mely abban nyilvánult minden reformja kapcsán, hogy „számolva a magyar nemzet konzervatív hajlamával, kerülte a fenálló intézmények merész megszüntetését, bárha azt többsége segélyével könnyen tehetné volna.”

A másik általánosan érezhető vívmánya e tíz éves kormányzatnak: a magyarság érvényesülése Magyarországon.

Tisza legnagyobb debattéri sikereit a nemzetiségi kérdésméregfogóinak kiszedésével aratta. Mert valamint ő volt az, aki még a 61-iki országgyűlésen hirdette, hogy idegen ajkú polgártársainkat a magyar állam politikai és területi integritásán belül, minden tekintetben egyenjogúsítani kell az anyanemzettel: úgy ő volt az is, aki a felekezeti autonómiaja alatt portyázó politikai igazgatást megszüntette: Polytot, ki itt a nemzetiségek Svájcát kívánta megalakítani s a magyar egységes állameszme híveit Filippivel fenyegette, részint az alvó magyar közvélemény felébresztésével, részint a túlzók ködképeinek szétfújásával, egyszer mindenkorra lehetetlenítette.

Ezen negatív tényezők adták meg az első lökést a nemzeti kultúra terjesztésén fáradozó számtalan egyesület és társulat megteremtéséhez: így jártuk le békés hadjárattal belső ellenségeinket; így emelkedett az állam erős keze a hatásköri túlterjeszkedést kereső elemekkel szemben érvényre.

És ez oly diadal, mely fölér egy újabb kis honfoglalással: növeli beesét az, hogy ennek elismerésében a pártok mind egyek. Egnek még abban is, hogy Tiszának e tíz év alatt kevés perce volt a magáé; hanem élete, ereje, ideje az országos közügyeké.

És ezen idegemészítő lázas munkásságban oly kiváló kormányzói erényeket tanúsított, amiket csak elméletben mertek a történészek nagy uralkodókban is föltételezni. Kemény ellenfelünk, a P. N. mondja ezt: tehát kétszeresen hiteles a kö-

vetkező helye: „Higgadtsága a dolgok és emberek megítélésében szinte bámulatos. Soha el nem hirtelenkedte a maga dolgát. Idegességét legyőzte és harag vagy szenvedély sugallata folytán semmit sem tett. A legnagyobb sértéseket és megalázásokat el tudta tűrni, de a visszatorlás vágya által soha elragadtatni nem hagyta magát. Rokon- és ellenszenvek nem befolyásolták ott, ahol politikai célokról volt szó. Meg tudott hasonlani legjobb barátaival s ki tudott békülni legnagyobb elleneivel, ha a szükség és az érdek úgy hozta magával. Elfogulatlansága e tekintetben példányszerű.”

Midőn e napon az ország politikai vezérpártja s a legkiválóbb testületek szerencsekívánataikkal halmozzák el a tíz év óta kormányzó magyar miniszterelnökök: ne feledjék el azokat, akik más pártnézetben vannak, hogy bármily elfogult állásponton legyenek személye iránt, egy ténnyel nem vitathatnak, azt, hogy Magyarország alkotmányos törvényhozása egy decenniumon át, a legváltáságosabb helyzeteken keresztül, Tisza személyében kereste és találta a nemzet legrátermettebb vezetőjét.

Oly tény ez, melyet csak az kicsinyíthet, aki a magyar nemzetnek tíz év alatt állandóan vallott és négy választásnál meghitelesített — tehát nem pillanatnyi lelkesedés szülte — ítéletét elég vakmerő bagatelizálni.

Tehát Tiszának mai jubileuma diadalmas ünnep minden magyar emberre nézve is annyiból, mert a magyar nemzet politikai komolyságának soha sem adta fényesebb bizonyítékát, mint azzal, hogy teljes szó- és sajtószabadság mellett tíz éven át volt egy férfiú által kormányozható.

Akit az Isten a haza javára sokáig éltesen!

A szerk.

Tisza Kálmán.

(Politikai jellemrajz. Irta: Vizi Imre.)

A kormányelnöknek, politikájának egyik legtehetségesebb követője s hirdetője, a magyar publicistika egyik legkiválóbb munkása által megírt élet és jellemrajza képezi most a politikai irodalom legfigyelemreméltóbb termékét.

A tízéves jubileum egyik legértékesebb üdvözlése ez, mely mint ilyen magasra emelkedik értékében az által, hogy a szubjektív érzelmekre hangoló alkalmiság jelentőségének dacára, nem csupán a méltó üdvözlés hangja lengi át, de objektív állásponton kíséri figyelemmel eddigi politikai pályáját azon férfúnak, ki tíz éven át, mindaddig legtöbb intézője volt hazája sorsának s az okszerű indoklás egész láncolatát sorolja fel megcáfolhatlan történelmi adatokban, melyek Tisza Kálmán politikai fellépését, majd az 1861-iki évi országgyűlés feloszlása után magánéletének a közérdekekre kiható mozzanatait, majd az 1865-iki évi s azután mind e mai napig egymást követő országgyűlések ciklusai alatt követett politikáját, egy önálló s változatlan politikai s magánférfiúi jellem rajzáként mutatja be s ilyennek bizonyítja.

Különösen ezen objektivitás szempontjából tekintve jeles e mű, eltekintve egyéb jelességeitől, melyek a harmincas és negyvenes évek politikai és társadalmi életét festik s az ó-konzervativizmus magyar érzelmű férfainak, köztük Tisza Kálmán atyjának, az 1848-iki függetlenségi harcot követő, az általuk előbb támogatott hatalomtól nem várt nemzetleigázó események folytán beállott nagy csalódását rajzolják.

Bár nem véljük ugyan, hogy nagyban ezen csalódás visszahatása eredményezte volna a Tisza-család férfikoruk teljéhez közeledő fiainál a nemzeti politika iránt való hajlamok első ébredését, mert atyjuk politikai cselekvésének rugóit, az akkori idők egymással erősen ellentétes áramlatainak objektív áttekinthetése nélkül, oly fiatalon nem is bírálhaták; de nem is tagadható, hogy oly bensős családi életben, minőnek szerzőnk Tisza Kálmán szülei családjának életét festi, ezen politikai visszahatás, mely a családfőt, mint igaz magyar hazafit, a konzervatív politikában való csalódás által szíven találta, erős betolyással volt és lehetett a fiuk politikai gondolkozására is.

De ekkor már magyar politikáról — egy időre nem lehetett szó. Csak elfojtott hazafiai érzelmekről zengtek a költők, köztük Tisza Kálmán testvére Domokos is, kinek vezetőjéül a család Arany Jánost nyerte meg s ki az 50-es évek elején, oly korán elhalálozván, a nemzet nagy költője által neki írt sorokat testvéreinek hagyta hátra további buzdításul:

„Vess számot erőddel s legjavát, a melyet Leghasznosnak ítélsz, hazádnak szenteljed, Vagyon sok szüksége, sok fogyatkozása: Bárhol állj, csak föléd előmentét lássa.”

Oh, valóban: a lezajlott függetlenségi harc fűző páripái száguldásának robaja, a Moór-nál összekaszabolt s az életnek csak a hű anyai gond által viszádott testvér: László szenvedésének tördelt hangjai, az aradi tizenhárom vértanu halála, az egész nemzet vérző sebei, azon végtelen fájdalmas, végtelen fenséges tragikai mozzanatok hatása járta keresztül szívét s lelkét a család másodszületettének: Kálmán-nak is.

Igen: az ősnemes magyar család fiának szívét s lelkét, melyekben a legfenségebb hazafiai érzelmek fogamzóttak, nemcsak az apa politikai csalódásában gyökerező reflexióknál fogva, de különösen eredeténél fogva, a szív és léleknek, termékenyítő hatásánál fogva, a korszellemhez irányult nevelítésnek, s legerősebb, legközvetlenebb hatásánál fogva a nemzet szerencsétlenségének.

Ezen hazafiai érzelmek közt érte és nevelte őt tovább az idők folyása.

Mint már tetre erősen megérett férfiút találta őt, benne a helvét hitvallású reformátusok tisztántúli szuperintendenciájához tartozó nagyszalontai egyházmegye világi felügyelőjét, az 1859. évi szeptember hó 1-én megjelent s a protestáns egyházak autonómiáját megtámadó patens, s azok közt, kik ezt a leghatározottabban visszautasították, volt ő.

Még határozottabban szólalt fel e tárgyban 1860-ik év januárjában, midőn a második leirat a patens tárgyában egyezkedésre szólított fel. Tisza az egyezkedés visszautasítása mellett volt, mi egyhangúlag ment határozatba.

És itt Vizi Imre egy igen érdekes és Tisza Kálmánról igen jellemző epizódot beszél el.

Nemsokára a gyűlés után váratlan vendég köszöntött be a geszti kastélyba. Bihar megye főnöke volt, harmadmagával. Azért küldetett, hogy kutatást tartson Tisza iratai közt.

Tisza bevezette dolgozó szobájába. A megyefőnök döbbenve nézett a tenger-írományhalmazra, melyet átkutatni betekre szóló dolgot adott volna. Találomra kivett s megnézett egy pár levelet. Aztán odafordult Tiszához:

— Lehetetlen a kutatás; de azt hiszem szükségtelen is. Uraságod felelni fog kérdéseimre, becsület-szavára.

— Várom a kérdéseket.

— Van-e ez iratok közt levél Zsedényi Edétől?

— Nincs.

— S egyéb izgató irat sincs?

— Azt nem mondhatnám.

A megyefőnök zavartan meztett.

— Nem lenne szives megmutatni azt az izgató iratot.

— Szivesen.

És Tisza legfölülről az iratok közül elővette — a patens eredeti szövegét. Ez volt ott a legizgatóbb irat.

Nemsokára megidéztek a járásbíró elé. Nem az asztalán talált izgató iratok miatt, hanem a januári gyűlésen tartott beszéde miatt. Beszédében egyéb ellen nem találhattak kifogást, mint egy kifejezés ellen, a mellyel azt mondá, hogy a patens visszautasítása mellett fejjeze ki a gyűlés a reményt, hogy „ilyen és más hasonló zaklatásoktól jövőre megkímeltünk”. A járásbíró aziránt hallgatta ki, mit értett e kifejezés alatt: „ilyen és hasonló zaklatások”.

— Például azt értettem, hogy ok nélkül járásbíró elé ne idézessenek bennünket, felelt Tisza.

— De ezt csak ne vegyük jegyzőkönyvbe? kellemtelenkedett a járásbíró.

— De csak tessék beírni a jegyzőkönyvbe.

S meg lesz az akták közt a későbbi miniszterelnök e ne válasza törvénytelen bírójával szemben.

Magatartásának gyorsan híre ment. S neve a debreceni napoktól kezdve ugye emlegettetett, mint az alkotmányos eszmék egyik előharcosáé.

Midőn egy év múlva az októberi diploma jelent, a nagy átalakulás, a mely Ausztria beléltében bekövetkezendő volt, a nemzeti élet több, igen jelentékeny tényezőjét kétségbe hozta, minő magatartást kell követni azzal szemben. És noha e diploma Magyarország jogaira nézve nem volt kielégítő, de sőt annak elismerése egyértelmű lett volna az ország törvényes bázisának elvesztésével, mégis ez iránt akkor, az első percekben, korántsem voltak a nézetek oly tiszták, mint ma.

A híres békési vadászatok egyikén, 1860. év őszén a vadászó előkelő társaság vadászati pihenő közben kapta a hírlapokat, melyekből az októberi engedményekről értesült. Általános volt a meglepetés. Több volt az, mint a mit a legtöbb ember akkor várt. A vélemények megoszlottak. Diskusszió keletkezett.

Egyetlen ember volt a társaságban, a ki habozás nélkül, föltétlenül a visszautasítás mellett nyilatkozott: Tisza Kálmán.

Szerepe ettől fogva ki volt jelölve.

Most már, 1861-ik évtől kezdve, az ezen évi országgyűlés feloszlása után 1865-ik évig ugyan megszakasztva, de ezen években a magánéletben folytatva, a politikai tevékenység állandó izgalmai, annak nagy arányokban való sikerei, diadalai s az ő erős lelke által mindig diadalmasan eltűrt keserőségei következtek be.

És ettől a ponttól kezdve következik Vizi Imre könyvének leggazdagabb része, noha éppen inentül foglal röviden: most egyszerűen a tényekre utal, de ez a rész körvonalozza Tisza Kálmán államférfiúi működésének egész tartalmát. Ez pedig igen gazdag.

Való ugyan, hogy ezen időszak már a jelenhez tartozik, főleg annyiban, mennyiben azon férfiú nevével van összekötve, a ki Magyarországnak bizonyára leginkább aktív státusférfia, miután azonban jelen cikknek, a könyvismertetésen kívül az a feladata, hogy kimutassa, mennyire önálló, önmagához mindig következetes politikai jellem volt Tisza Kálmán, mi, a Bach-korszakbeli megyefőnök és járásbíróval lefolytatott párbeszédétől kezdve alakítását akarjuk adni — lehetőleg röviden eddigi politikai működésének.

Az 1861-iki országgyűlésen Tisza Kálmán a határozati-párt egyik vezérfőnöke volt. Ekkor nyilvánította őt első, nagy politikai enunciacióját:

„Valóban nehéz, majdnem emberi erőt haladó feladat, melyet most megoldanunk kell; nekünk most bátraknak kell lennünk nemcsak személyesen, de politikánkban is, és mégis óvakodnunk kell a vakmerőségtől; nekünk okosoknak és előre látóknak kell lennünk, de föltöbbséggel vigyázni egyszersmind, ne hogy ezen két, magában megbecsülhetetlen tulajdon túlzása által gyáva politikát kövessünk, s óvatosságból magunk adjuk fel azt, mit veszélyeztetni nem akartunk.”

Melléklet a „Bácska” 93-ik számához.

Engelmann testvérek Adán most már harmadik évben gyakorolnak meghaldogult atyjuk által megállapított buzgó és épületes jótékonyt; 12 iskolás jó tanuló és szorgalmas szegény gyermek részére egész öltözetet új ruhát rendeltek meg. Eljének!

Ada képviselőtestületéhez 8 nap előtt betérjesztett iskolaszéki jelentésre és javaslatra egy új osztály felállításának szükségét a közgyűlésben határozattal, hogy majd egy kiküldött községi bizottság meg fogja vizsgálni az iskolák túlnépességét és biztos tudomást fog szerezni a nagyszámu tanulókat be nem fogadhatóságának valódiságáról; egyszerűsége az iskolaszéki elnökséggel egyetemben gondolkodni fog valami olcsóbb népoktatási módozatról, aztán majd a képviselői gyűlés — ha a sor hamarjában rákerül — hoz rá illő határozatot. (Jó lenne tíz évi próbaidőt kitűzni, hogy az alatt minden kétféle kizárólag kitűnjék, vajjon a tanítók csakugyan hitelen bizonyítják-e belehalással, hogy nem győzik a munkát? Ez alatt egyúttal felnő egy új nemzedék s a hiányosan iskolázottak tudatlansága minden téren alaposan kitűnő, a t. képviselő meg lesz óva azon elhírtelenkedéstől, melybe bele esnek, ha véletlenül most hamarjában állítana meg egy osztályt. Az is nagyon jó lesz, ha ezen „tültérheltségi valódiságot” vizsgáló bizottság fölé még egy bizottság-vizsgáló bizottságot is kiküldenek. Hiába! nincs szebb, mint a városatyák higgadt megmentése és a gyufán való gazdálkodás! Mert valahol csak be kell hozni a járásoztásnál elposcskolt ezreseket; és ha mind nem is lehet, legalább a tökével elveszett kamatok kamatját! Szerk.)

Platikosits József, eszűnével Csacska, szabakai futóbetyár, ki a napokban Leibachéknál is betörést kísérelt meg s a csendőrök által Mérgező puszánál utóéletre, ismételt felhívásra sem akart megállni, futtában lelövetett s a helyszínén halva maradt. Egy emberiségéből kivetkezett, beszörösödött lelkiismeretű, veséig romlott gazembertől mentették meg vele meggyékent.

A földművelés-, ipar- és kereskedelmiügyi m. kir. miniszter Szilágyi György, ókanizsai lakost, Bács-Bodrogh megye zentai járására nézve állandó gazdasági tudósítói tisztet bízta meg.

Vagner Mihály ókanizsai fiatal földbirtokos eljegyezte Gersei Erzsike kiasszonyt.

A vörös-kereszt egylet, Erzsébet kórházában, 1886. évi január 1-én új betegápolónői tanfolyamot nyit; az üresedésben levő 12 helyre pályázhat minden kifogástalan erkölcsű nő 20—40 életév között, ha kellő minősítéssel bír és ezen minősítését az egylet igazgatósága előtt igazolni képes. A folyamodványhoz csatolandók: a) keresztlevél, illetőleg anyakönyvi kivonat; b) ha az illető kiskorú vagy férjhez, beleegyezése a férjnek, szülőknek vagy gyámoknak; c) erkölcsi bizonyítvány; d) hiteles bizonyítvány arról, hogy magyarul vagy németül beszélni, írni, olvasni tud; e) hatósági bizonyítvány a folyamodó családi viszonyairól és foglalkozásairól; f) egészségi és himlőtöltési bizonyítvány. A folyamodványok akár közvetlen, akár a főkegyeltek útján 1885. évi december 24-ig az egylet igazgatóságához (Budapest, II. lánchíd-utca 183 szám) intézendők.

Gyászír. Özv. Kisléghi Nagy Dánielné, szül. Kekezoics Antónia, ugy gyermekei Gyula és Irma férj Sigmund Göntérné, valamint veje, mélyen szomorodott szívvel jelentik szeretett fia, fivér és sógornak Kisléghi Nagy Aladárnak, a zombori állami főgymnasium tanulójának f. évi november hó 21-én esti fél 7 órakor hosszas szenvedés után életének 16 ik évében Vukováron történt elhunytát. Béke poraira.

Rendőri hírek.

Vitéz János kiszátsi lakos kárára f. hó 12-én éjjel, egy 14 éves, közép, világos pej kanca, csillagos, hátul j. IL bélyegű, továbbá egy 6 éves, magas, fekete kanca, jegy és bélyegtelen és egy 14½ markos, pej kanca, csillagos homloku bélyegtelen csikót és egy koscsit ismeretlen tettesek elloptak.

Rácz Mihály zentai lakos kárára f. évi nov. 8-án viradóra ismeretlen tettesek egy fekete, fekete hasú, és egy szőke, hasas gőbét az udvarából elloptak.

Laluja János bajsai lakostól folyó hó 11-én 114 drb különféle jegy és bélyegű birkát loptak el.

Dujnovics György szőregi illetőségű kőborcigánytól egy világos pej paripa, hátulsó combján A bélyegű, 8—9 éves ló, hiányos járat miatt bitangságba vétetett. Árverése a zentai kapitányságnál, f. évi december 4-én.

Turpis Mihály topolyai lakostól egy 10 éves, egér szőrű, hátul balról G. I. bélyeggel ellátott kanca, bitangságba vétetett. Árverése dec. 5-én.

Flesch Jakab bezdáni lakos egy középnyagyságu pej herélt, 10 éves, hámos, csillagos, hátsó jobb lába kесе, és hátul balról N. bélyegű lórol kiállított lölevelét elvesztette.

Wengrink Anna veprováci illetőségű, 16 éves, szeplős arcú, szőke haju, alacsony s fejletlen természetű, cseléd, lopott szolgálati könyvvel álnév alatt, Újvidéken bordélyházban találtatván, onnan folyó évi okt. 27. kötött utlevéllel haza utasított; hova azonban meg nem érkezett. Körözendő és feltalálás esetén a kulai szolgabírói hivatalhoz kiserendő.

Petrovác községében folyó hó 3-án viradóra Csányi Györgytől egy szür. Magam Mártontól egy pár csizma, 25 font kender, 2 kenyér, ¼ akó bor, Csányi Andrásról egy szür és két lóra való szerszám, végül Hlavács János házában Subányecz András ott volt pinciaci lakostól egy szür, eddig ismeretlen tettesek által elloptak.

Krajcsik István bács-ujfalusi lakosnak zártlan istállójából folyó hó 13-án éjjel egy 9 éves, pej paripa, homloka csillagos, bélyegtelen, egy 8 éves, pej kanca, jegy és bélyegtelen és 1 éves, pej kanca, csikó, homloka csillagos, ugy szintén két lóra való gyeplőt és hámat elloptak.

Balázs Mihály bács-ujfalusi lakosnak házába az utcai ablakon át betörve ismeretlen tettesek 11 drb párnát, 4 drb kék színű és 7 drb fekete rózsákkal ellátott párna héjakkal és egy subát fekete gallérral elloptak.

Geyer Péter eszervekai lakosnak a eszervekai határban fekvő szállásáról folyó hó 17 és 18-ika közötti éjjel egy 8 éves, pej paripa, mindkét hátulsó lábán kesely, h. b. P. G., egy 10 éves, sötét pej kanca, h. b. G., egy hat éves, csillagos homloku, pej kanca, h. lába kesely h. b. P. G., és egy 6 éves, pej paripa, h. b. KS. bélyeggel ellátott 4 lovát ismeretlen tettesek ellopták.

Szerb színészet.

Kedden, november 24-én adatott Villbrandt kitűnő színműve „Fabricius ur leánya” Gresics fordításában.

Rolf keztügyáros Milykovits alakításában meglehetősen volt, töle többet vártunk volna.

Reinhold színész Ruzsitsné előadásában kifogástalan.

Fabricius Ruzsits kezében oly mesteri alkotás volt, melyet a zombori színpadon még nem láttunk, különösen kitűnt az arckép jelenete és a végjelenet küzdeme.

Stern Agata, leánya, Vuitsné mesteri alkotásában sokszor megkönyeztette a közönséget, kivésüléggel bemutatva a létért küzdő becsületes asszony küzdelmét.

A mint Ruzsits és Vuitsné asszony a jelenlévőkre megalóztató színpadon hatottak, annyira felvidította a közönséget Voltumné Dobrinovitsné és Demler szolgál Dobrinovits megjelenése és alakítása.

A többi szereplők mindannyian megfelelően kisebb-nagyobb szerepeket.

Ezuttal meg sem emlékezünk a kitűnő kis műkedvelőnőről, Postits M. kis leánykájáról, kit most másodízben láttunk; kedves megjelenése, bátorsága, előadásának folyékonyága és hanglejtése reményekre jogosítják hozzátartozóit.

A rendezőseget figyelmeztetjük hogy az esetben, ha a tüntetni nem szerető közönség mégis valamely színész vagy színésznőt kihívásával megisteltelne, ne bosszantsa hosszú várakozással, hanem hamarosan adjon jelt a függöny felhúzására. C.

Az adai r. k. felekezeti tültérhelte népiszkolák állapotáról.

(Bizottsági jelentés és iskolaszéki határozat.)

J e g y z ő k ö n y v.

Felvétetett Adán 1885. évi október hó 30-án, az adai róm. kath. iskolaszék által kiküldött adatgyűjtő s javaslattal bizottság által. Jelen voltak: Jablonszky József iskolaszéki világi elnök, Gyetvay Béla iskolaszéki jegyző, Fridrik Tamás és Wolf József tanítók, mint iskolaszéki tagok és Bizinger János, mindnyájan iskolaszéki tagok.

Jablonszky József iskolaszéki világi elnök üdvözlővén a megjelent bizottsági tagokat, noha tudomással bír minden jelenlévő összejövetelünk céljáról, mégis szükségesnek véli felemlíteni, hogy az adai róm. kath. iskolaszék által a jelen bizottság azért küldetett ki, mert Fridrik Tamás iskolaszéki tag, mint tanító, felszólalást tett s intézkedést kért az iskolaszéktől, osztályának túlnépessége miatt; aggodalommal esetelvé az ezen körülményből a tanügyre háromlós s visszaható sajnós következtetéseket, mivel megfizetett szorgalom s legjobb akarata dacára sem képes emiatt a kellő, a kívánatos eredményt elérni, annál kevésbé felmutatni. Ezen körülményhez hozzájárul még az is, hogy osztály felöllel a 4, 5 és 6. tanfolyamokat; így a hármas osztály vezetése képtelenség. Az osztály padjai 80 tanuló befogadására építvék s abban 115 gyermek van összeszűfolva, kiknek egy része a földön guggolva, ülveben kénytelen végezni írásbeli munkálatait. Ezen állapot tarthatatlan. Katona János iskolaszéki tag s tanító szintén hasonló értelemben tevén felszólalást, az iskolaszék a jelen bizottságot az iskolák állapotának tüzetes megvizsgálására, a tapasztaltak után jelentéstételre, valamint az esetleges türtelven állapotnak mikénti megszüntetésére irányuló javaslat készítésére küldte ki. Az ügy fontosságához képest, kéri a bizottságot a higgadt és lelkiismeretes tanácskozás, illetve vizsgálat megejtésére.

Fridrik Tamás átnyújtja az elnöknek az egyes tanítóktól bekért adatokat. Mire Bizinger János azon javaslatot teszi, miszerint a bizottság tegyen szemleutat az egyes osztályokba; a javaslat egyhangú helyesléssel fogadtatott. Ezzel a jelen bizottsági értekezlet feloszlott.

Jegyzőkönyvi folytatás 1885. évi november hó 3-án tartott értekezletből. Jelen voltak: Jablonszky József elnök, Gyetvay Béla jegyző, Fridrik Tamás, Wolf József, Bizinger János.

A szemlebizottság október 31-én az egyes iskolákban csakugyan megjelent, azokban a következő állapotot találta. Az egyes osztályokban és pedig:

	beírva	pad egy padja	össz. jelen volt
1. Fridrik Tamás oszt. talált:	115	40	2 80 107
2. Freyburger F. „ „	103	18	5 90 84
3. Révfy Mihály „ „	103	20	4-5 94 91
4. Gyetvay Béla „ „	116	14	7 98 110
5. Wolf József „ „	71	18	5 90 63
6. Kuglics János „ „	98	18	6 108 86
7. Katona János „ „	116	18	6 108 113
8. Wenzel Antal „ „	70	20	5 100 66

tanulót. — Eltekintve a törvényes 80 számtól, a padok befogadási képességén fölül találtunk, mint olyant, kiket a padok be nem fogadhatnak. Fridrik Tamásnál 35; Révfy Mihálynál 9; Gyetvay Bélánál 18; Katona Jánosnál 8 gyermekkel többet. Összesen 70 gyermekkel többet.

A padok befogadási képességéhez képest: Freyburger Ferencnél 2; Wolf Józsefnél 19; Kuglics Jánosnál 10; Wenzel Antalnál 30 gyermekkel kevesebbet. Összesen 61 gyermekkel kevesebbet.

Tehát 9 gyermekkel még többet találtunk, mint iskoláink padjainak; — nem tekintve a törvény által kívánt 80 számot, — összes befogadási képessége. Tülnépesítettnek találtuk: Fridrik Tamás, Katona János, Gyetvay Béla és Révfy Mihály tanítók osztályait. Kellőleg benépesítettnek: Freyburger Ferenc és Kuglics János tanítók osztályait. A törvényes 80 szá-

mon alulnak: Wolf József és Wenzel Antal tanítók osztályait.

Ezen állapot állott október hó 31-én, azonban ma már ezen adatok némely osztályban lényegesen változnak, mivel biztos tudomásunk van arról, hogy több osztályban a tanulók száma, újak megjelenése által még többre szaporodott.

A városi 8 osztályra összeirt tanköteles van 382 fiu és 379 leány; összesen 761 gyermek. A szállási 3 osztályra külön 237 tanköteles; ezen számba be nem értendő az ismétlő tankötelesek száma.

A városi 8 osztályba beírva találtunk 774 gyermeket, — 13 gyermekkel még többet mint a tankötelezettek száma. Ezen körülmény abból származik, hogy találtunk néhány szerb és néhány 12 esztendő fölülit gyermeket, valamint az összeírás után betelepült szülők gyermekeit. Ezeket azonban, miként némelyek vélik — kiutasítani az iskolából; sem magyar nemzeti szempontból, sem humanitásból ezt tenni az iskolaszéknek nem javasolhatjuk. Biztos tudomásunk van még arról is, hogy vannak még olyan tankötelezettek is, kik még ma sem jelentkeztek beiratkozásra. Ezekre tehát szintén kell számítanunk s ezekkel remélhetőleg a tanulók száma 800-ra az év végéig felemelkedhetik.

A fenti adatok alapján iskoláink zsufoltsága elviselhetlen. Az osztályokban megosztás által egyedül csak Gyetvay osztályán féljük aképpen segíthetni, ha ebből a Wenzel osztályába telepitetnének, a hozzá közelebb lakó tanuló, Fridrik osztályán, mert egyedül 4., 5. és 6. tanfolyamú, honnét máshová átadni nem lehet; és Katona osztályán, — noha Révfy és Freyburger osztályai az övével hasonló, — megosztás által szintén segíteni nem lehet, mivel ezek is teljesen benépesítettek. Egyedüli segítséget a bizottság abban lát ezen tarthatatlan állapotnak megszüntetésére, ha az iskolaszék még egy osztály felállítását fogja szorgalmazni. Miért is:

A fenti jelentés megtétele, tüzetes és lelkiismeretes vizsgálat után, a bizottság által egyhangulag azon javaslat terjesztetik az iskolaszék elé elfogadás végett, miszerint iskoláink túlnépességének megszüntetésére nézve kövessen el az iskolaszék mindent egy új osztálynak felállítására vonatkozólag, még pedig olyképen, hogy ezen osztály a jelen tanévben megnyithatóvá legyen. Addig is, egyidejűleg ugy Ada város képviselő testületéhez, mint a tek. szolgabírói hivatalhoz megkeresés intézessék, hogy még ezen ügy a hivatalos intézkedés stádiumába lép, — ideiglenes kiegészítő-osztály nyitassék. A nyitandó új osztály milyensége s helyére nézve a tek. iskolaszék, a tanítók s iskoláink igazgatója közbejöttével, annak idejében leszen hivatva határozatot hozni. Végül:

A bizottság a szemle alatt azon lehangoló körülményről is tudomást nyert, hogy Fridrik Tamás, Freyburger Ferenc és Katona János tanító osztályaikban az ablakok rosszasága megbotránkozották és Wolf József tanító osztályában a padok, városi iskoláinknak szégyenére, ezek, valamint némely osztályban a kályhák, a legrozantabb állapotban vannak. — S a midőn így jelen előterjesztésünket van szerencsénk a tekintetes iskolaszék elé betérjeszteni, tisztelettel kérjük az abban foglaltak megszívlelését s elfogadását, ugy szintén a tanügy iránti tekintetből, annak keresztül vitét; mely után vagyunk Adán, 1885. november hó 5-én. Hazafiúi üdvözléssel: Jablonszky József iskolaszéki világi elnök, Gyetvay Béla bizottsági jegyző, Fridrik Tamás, Wolf József, Bizinger János bizottsági tagok.

November hó 8-án az iskolaszék a kiküldött bizottságnak eme jelentését tudomásul vette, egybuzgalmat megköszönvén, szíves ajánlatát egyhangulag elfogadta. Megkéretett az iskolaszéki elnök, hogy az iskola fentartó városához és a járási szolgabíró, ugy is mint hivatalos iskolalátogatóhoz, a gyűlési határozatok jegyzőkönyvei minél előbb ajánlattal, kísérő levéllel megküldessenek. Reméljük, hogy az ügy fontosságánál fogva a hatóságok is a magukét megteendik.

r. l.

Az emberbaráti (philantropikus) nevelés.

Minden nevelés, mely téves alapra állítja nevelési elveit, a téves nevelési rendszer bélyegét hordja homlokán. S így vagyunk a philantropikus neveléssel is, mely azt hirdeti, hogy az ember természeténél fogva, a születés percétől jó.

Pedig hát ez sem általánosan, de még szűkebb értelemben sem bizonyítható be.

Mert nem egy példa, sőt százezernyi, bizonyítja, hogy a gyermekek szülők hajlamait, szenvedélyeit, valamint egyéb fogatkozásait örökölték és öröklők. Reich kimutatta, hogy az organizáció tüzetesebb tanulmányozása egyeseknél és egész néposztályoknál azon eredményre vezet, hogy az erkölcsi bajok, örökölhető betegségek kifolyásai. Henri Mandley pedig bizonyítja, hogy az organizáció különöségei, mely morális kihágásoknak alapul szolgálnak, átszarmaznak a szülőkről a gyermekekre.

Brace konstatalja, hogy a gonosz szenvedélyek, sajátlag azok szervezeti alapjai, bámulatos szabályossággal örököltetnek. Már most az öröklés törvénye értelmében nem fogadhatjuk el általánosan a philantropikusok amaz állítását, hogy: „az ember vagy gyermek természeténél fogva jó”.

De még szűkebb körben sem. Mert alig hiszem, hogy volna nevelő, tanító, szülő, a ki ne vette volna észre valaha, hogy már a kis gyermekben is van az érzékiégnek egy neme, a mely közös azon ösztönnel, mely az embert — ha idő előtt felkeltetik — a bűn ösvényére vezet.

Ezen ösztön a nemi élvezésre vezető ösztön. A gyermek ezen ösztöne öntudatlanul jelentkezik; de ha a gyermekben a jelentkező ösztön nem nemesítettik, nem irányoztatik, nem fojtatik el kellő mértékig a nevelési gondozás által: ezen ösztön, ezen testi érzék undok bunné fajulhat, amennyiben fékezetlen bujáságra visz.

Jelen cikkem tárgya az, hogy mi módon s mi okok alapján fejlődik a gyermekekben oly gyakran tapasztalható bujahajlam és bebizonyitom pszichológiai okok alapján.

Bebizonyított tény az, hogy a gyermek lelki tehetségei közt legkésőbb fejlődik az ítélő tehetőség. Ebből következtetve állíthatom, hogy a gyermek még nem képes az első ballépésnél vétkének súlyát mérlegelni és így — ha már egyszer az erkölcsi tehetőség eme sikamlós útjára tért, akkor siklik feltartóztatlanul tovább. Ezen vágy, ha a nevelő vagy szülő által szigorú figyelemre nem méltattatik, könnyen és hamar felüti hydra fejét és az ifjú bűnbe esik, eltajul, mert ha már egyszer megfellebbezett magáról öntudatlanul, azt úzni fogja felnőtt korában is öntudatosan, sőt számításból, a társadalomnak erkölcsellenítésére, önmagának megbecsülésére és vesztére.

De mit tesz erre a filantropikus nevelés? Megveti ezen tanácsot már azzal is, hogy nem hisz a tapasztalatok által nyújtott tényekben, a pszichológiai okokat már azért sem fogadja el, mert elvében áll az, hogy az ilyenemű okok, mely az okozatokat előidézik, nem is léteznek, lévén ő azon tévhitben, hogy „a gyermek természeténél fogva teljesen jó“.

Hogy a szülők könnyelműsége s mulasztásai is segítik ezen baj növekvését e téren, igazolja a következő esemény. Előre megjegyzem, hogy igaz történet mondok el.

Az elemi iskolát falusi vegyesnembeli iskolában végeztem. Egy napon tanítónk az ó testamentum történetéből Ádám és Éva összülnék vétkét adta elő. Az előadás ellen nincs kifogásom. Előadás után egy nálunknál fiatalabb tanuló társunk, a kis fekete, tüzes szemű leánypajtásunk így szól hozzánk: „Nem úgy van az, mint tanítónk mondta, nem ettek azok almát, hanem „mást csináltak!“ — „Mit csináltak?“ — kiáltottunk a kíváncsiságtól felizgatva. — „Nem mondom meg“ — volt a válasz és hazafutott. Mi utána és üldözőbe vettük. Házuknál elértük. A kis leány engedett kérésünknek, maga köré gyűjtött bennünket a szénakazal mögé és elkezdte előadását. Hallottunk mi csodadolgokat. Beszélte arról, a miről még akkor nekünk fogalmunk sem volt. És mi elfojtott lélekzettel, reszkedve lestük minden szavát. És midőn egyik leány közülünk ámulatában azt a kérdést tette fel: „Hogy tudod mindezt?“ azt kapta válaszul: „Hogy multkor vendégeink voltak és azok beszélték el egymásnak és én hallottam“.

Ezután többször volt ilyen összejövetelünk. Kiki elbeszélte tapasztalatait, mit látott, mit hallott és hangya szorgalommal világosítottuk föl, vagy jobban mondva rontottuk meg egymást.

A dolog mindig cifrabb lett; a fajtalanok már egyik-másiknál tért nyert. Én ekkor kiszakítottam a kompániából, városba mentem iskolába. Ott el lévén foglalva dolgaimmal, feledésbe mentek a falusi pajtások és élmények.

Egy alkalommal (ezek után 14 évre) a nagy világ egyik nyilvános helyén fordultam meg. Azt hittem itt senki sem ismer. És mennyire éreztem magam meglepetve, midőn egy főlzolgaló hölgyben gyermekkori ismerősömet, a fekete, tüzes szemű iskolatársamat, a korán érett, felvilágosult leánykát ismertem föl, de ekkor már megtört szépségben és kimondhatatlan boldogtalanságban és elégedettségben.

Uram! — szolt mély bánat hangján — átkozom sorsomat és átkozom szüleimet, mint a kik már gyermekkoromban egyengették ez örvény útját, melybe estem. Oh hányszor, de hányszor — nem tudom, akarva e vagy nem akarva — érelték meg bennem a bünt izgató akaratomat. Emlékszem jól — folytatta fájdalommal — midőn még kicsiny voltam s édes anyam vendégeink előtt ölébe vett és kimondhatatlan örömmel vette körül, midőn egyik vagy másik szépnek vagy csinosnak talált. „Hátha majd kezd magát festeni — szolt kiűző hangon anyám — majd akkor jönnek a fiatal urak s megölegetik, megcsókolják... ugy-e kis leányom? s rám mosolygott.“

„Engem eleinte szégyen-pír futott végig, később azonban már jól esett az ilyen nyilatkozat és kínos nyugtalansággal vártam amaz időt, a melyben jönnek a fiatal urak és megölelnek, megcsókolnak; és aztán mikor nem jöttek, magam kerestem fel őket. És ennek vége mi lett? látja uram.“

Még ennek nincs vége, gondolám magamban, korán sem gyantitva, milyen igazam van.

Itt elmerengtem a hiányos nevelés felett s tapasztaltam, hogy ilyen nyavalya soha másban, mint a családban, a hiányos vagy ferde nevelésben találja magyarázatát; hozzájárul még ehhez a könnyelműség és tudatlanság, mely az elharapódzott bajt feltartóztatás nélkül a további folyamatban hagyja.

Ezen igazán szomorú és reám nagyon leverőleg ható jelenet után két évre Z... városába mentem némi dolgaim elintézésére végett. Ottlétem egyik estéjén az idő ködös és hideg volt. Az eső — mint szokás mondani — szitált. A lámpák homályosan égtek, az utcák üresek voltak. Mindenütt siri esendőség volt s csak néha-néha egy-egy elkésett embernek gyors léptei voltak hallhatók. Egyszerre csak egy rikácsoló, részeg nőnek kellemetlen larmája vonta magára figyelmemet. Közelebb léptem és a mint a lámpa gyenge fénye megengedte, a rongyos ruhába öltözött részeg nőben meborzadva — mert akkor már ugyszólván kivetkőzött minden emberi alakból — történetem hősnőjét ismerem meg.

És most vizsgáljuk meg ez eseményből, hogyan lehet a gyermekeket ezen iszonyu, testet s lelket ölé bűntől távol tartani?

Röviden összevonom nézeteimet és oda nyilatkozom, hogy minden alkalomtól, mely bűnre vezetheti a gyermeket, mindentféle tragár beszédektől, minden szemérmert sértő képektől távol tartani, előttük semmi olyan nyilatkozatotak ne tegyünk, mely ingerrel volna érzelmeikre s végre ha szemet nem hunyunk az eshetőtőlges vonzalmukra, mely egyenesen a bűnre vezetheti őket és folytonosan felügyelet alatt tartani s mindent elkövetni, hogy a gyermekekben az erkölcsi érzetet felébresszük és ebben tartasuk addig legalább, míg bennük önálló ítélő tehetőség fejlődik.

H. Jung Ferenc.

Bálok vidéket...

Látok vidéket, esthajnal tűzében
Megaranyozva ahogy elterül...
Felleghajókat, melyek a mennyéget
Használják véghetetlen tengerül...
Látok hegyormot csillag szegéllyel
Meredni a tündér alkonyon,
Széles virányt zöldelve, illatozva...
Viráglevél, mit est harmatja nyom...
Látok folyót szökelve csergedezni,
És holdsugártól rengő patakot...
Tündéri látvány! melyen andalogni
Nem is földieknek adatott!...
Látok ragyogni csillagfényt a távol
Erdő sötétlő lombjai felett...
Reszkette tűnő délibábos árnyat...
Hogy csálja meg a vándor lelkeket...
Látom a mennynek ajtaját kinyitni
S onnan merő fényt rám leömleni...
Elnézem... elnézem... s pillámra szöknek
Az elfogódás boldog könnyei!...
Látom magát a szűzi kéjt lefolyni
Mézébe' fészle rózsza bimbaján...
S oh, mindezt látom egyetlen mosolyban...
Egy mosolyodban szép kis barna lány!!

Völgyi Gusztáv.

Az én hibám.

Oh, mért is áldottál meg Istenem,
Ily büszke szívet mért adál nekem?
Ez tette tönkre boldogságomat,
Ez keseríti folyton életem'.

Álarcot én viselni nem tudok,
Kimondom nyíltan, hogy mit érezek;
Szívembe csak őszinteség lakik:
Ezért duzzognak rám az emberek.

A talpnyalás, hízkelés nekem
Sehogy se' megy, bár mint iparkodom;
És ezt vetik szememre szüntelen,
Ezért kerülnek, ezt veszik zokón.

De ez nekem már megrögzött hibám.
Legyen hozzám a sors bár mostoha:
A buta góg s önkénykedés előtt
Nem hajtok én fejet, nem én, soha!

Hiába zúg s rombol vadul az ár;
Ha mellőlem mindenkit elragad:
Én itt megállok rendületlenül,
S leszek szegény, de független, szabad!

Ha nincs is, hol fejem lehajthatom,
S rongygyá szakad a ruha testemen:
Csak egy maradjon tiszta, sérteletlen,
Csak egy maradjon tiszta — jellemem!!

Fritser Antal.

Felelős szerkesztő: Dr. MOLNÁR ISTVÁN LAJOS.
Laptulajdonos és kiadó: Bittermann Nándor.

NYILTTÉR.)*

Nyilatkozat.

Alólírottak, mint Koráni Kálmán ur megbízottjai dr. Rudy Béla urnál megjelenvén; felhívásunkra készséggel jelenté ki, hogy megbízónk irányában tanúsított eljárását ő maga sem helyesli és annak megtörténte felett sajnálatának ad kifejezést.

Kelt Bács-Bresztovácson, 1885. nov. 16-án.

Zányi Félix,
Stumpfögger Ede.

A fenti nyilatkozathoz még csak azon hozzáadni valóm van, hogy miután dr. Rudy Béla ur által hozzám intézett levélben a többek között még azt is bevallja, hogy ama eljárásának már gondolatára is pirulni kénytelen; részéről az ügyet befejezettek nyilvánítom.

Koráni Kálmán.
gyógyszerész

*) Az e rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

HIRDETÉSEK.

3012. szám.

Hirdetmény.

Az alulírt erdőhivatal hivatalos irodájában tartott I-ső árverésen el nem kelt apatini, prigl-szent-iváni, dorozslói, bogojevai és karavukovai erdőkbőlani teli legeltetési jogok folyó évi december hó 2-án reggeli 9 órakor kezdendő II-od izbeni árverésen felsőbb jóváhagyás fentartása mellett a legtöbbet ígérőnek bérbeadni fognak

Apatin, 1885. november 25-én.

M. kir. erdőhivatal.

36. sz.

jkvi 1885.

Pályázat.

Ó-Kanizsa községében 400 frt évi fizetés és 100 frt lakbérilletményvel javadalmazott községi műkertészi állás — az előző választásnak felsőbb hatóság által lett megsemmisítése folytán — üresedésbe jövén; annak a községi képviselő testület által megejtendő választás utján leendő betöltésére ezennel pályázat nyitattik; miről a pályázni óhajtok azzal értesítettek, hogy szabályszerűen felszerelt folyamodványaitokat folyó 1885. évi november hó 29-ik napján ezen elüljárásdgnál annál is inkább benyujtani el ne mulasszák, mert a később érkezettek figyelembe vétetni nem fognak.

Ó-Kanizsán, 1885. évi november 1-én.

Mihályi Sándor, Szilágyi György,
jegyző. 2-2 közs. bír.

1028. szám.

1885.

Árverési hirdetmény.

Alulírt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a zombori tek. kir. járásbíróság 5458. számú végzése által Tarnoczy Gusztáv budapesti cég javára Bischoff Henrik és neje Rephan Margareta ellen 705 frt 90 kr tőke, ennek 1885. évi július hó 4. napjától számított 6% kamatai és eddig összesen 43 frt 14 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróságilag lefoglalt és 1050 frtra becsült 150 méter mázsa buzából álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a 6233./1885. számú kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen, vagyis Uj-Szivacon alperes lakásán leendő eszközzésére 1885. évi december hó 3-ik napjának délelőtti 10 óraja határidőül kitétik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. c. 107. § a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz ki fizetendő.

Kelt Zomborban, 1885. évi nov. hó 21-én.

Cservenka Lajos,
kir. bir. végrehajtó.

4651. sz.

tkvi 1885.

Árverési hirdetmény.

A zombori kir. törvényszék miu telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Tomasi Vilma újvidéki lakos végrehajtónak Cseluska Ádám és társai végrehajtást szenvedők elleni 75 frt tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a zombori kir. törvényszék (a zombori kir. járásbíróság) területén lévő, Zomborban fekvő a zombori 4788. sz. tjkvben végrehajtást szenvedettek nevében álló A 7 alatt foglalt 21138 hr. 676 ö i. sz. ház, malom, udvar és 1 hold 504^{10/12} □ öl szántó utóajánlatra az árverést 50 frtban ezennel megállapított kiküldési árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1885. évi december hó 16-ik napján délelőtti 9 órakor a kir. trvszék tkvi. hivatl. illetőleg a kiküldött helyiségében megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiküldési áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok 611 becsárának, nem pedig a kiküldési árnak 10%-át készpénzben vagy az 1881. LX. t. c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi nov. hó 1 én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8-ában kijelölt óvadékképes értékpapírral a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. c. 170. § a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Zomborban, 1885. évi okt. hó 29. napján.

A zombori kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Árverési hirdetmény.

A szegedi m. kir. jószágigazgatóság kezelése alatt álló bresztováci 716¹⁰⁰ holdas birtoknak 1886. január hó 1-től 1891. évi szeptember hó végeig terjedő időre 12,102 frt 01 kr. évi haszonbér mint kiküldési ár mellett a feles miveltetési és albérleti tilalom, ugy az ugartartás kötelezettsége nélkül leendő haszonbérbeadása iránt 1886-ik évi január hó 4-ik napján d. e. 10 órakor Szegeden a m. kir. jószágigazgatóság hivatalos helyiségében zárt írásbeli ajánlatok tárgyalásával egybekötött nyilvános szóbeli árverés fog tartatni. Árverezni kívánók a kiküldési ár 10%-ának megfelelő bánatpénzt kötelesek az árverelő bizottság kezéhez letenni, az 50 kros bélyeggel és 1211 frt bánatpénzzel ellátott zárt írásos ajánlatok az árverést megelőzőleg 1886. évi január 2-ig a szegedi kir. jószágigazgatósághoz posta utján küldendők be, avagy a szóbeli árverés megkezdése előtt az árverési bizottság kezéhez adandók be s azokban a megajánlott összeg betűvel és számmal világosan kiirandó és határozottan kijelentendő, hogy ajánlattevő a feltételeket ismeri és azok minden pontjának magát feltétlenül aláveti. A feltételek a kulai kir. ispánságnál és a szegedi m. kir. jószágigazgatóságnál a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők. Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek. Szeged, 1885. november 19. M. kir. jószágigazgatóság. Utánnomat nem díjaztatik. 2-2

E szavak általános jelzőivé váltak politikájának, mert az okosság, előrelátás és a vakmerőség kerülő biztonság politikája az, melyet Tisza Kálmán magának vallott.

Jól mondja Visi Imre:

„Ha ezen az országgyűlésen, annak rövid négyhavi tartama után a debreceni első kerület országgyűlési képviselője oly szerepet játszott, hogy nem csupán egy nagy párt, mely sokáig az országgyűlés többségének volt tekinthető, ismerte és vallotta őt vezérének, hanem azonnal első füllepése után, s attól számítva mindig, emelkedő tekintéllyel, az országgyűlés s az egész nemzeti közélet vezérférfiai közé számította őt az egész magyar közvélemény: ez mindennél jobban mutatja Tisza Kálmán parlamenti hivatottságának jelentékeny voltát s a szerep öntudatosságát, melyet magára vállalt.”

Tisza Kálmán erős egyénisége összes körvonalait mutatkozott már akkor: a bátor, az erélyes, az óvatos, az okos...

Azután következett a provizórium. Jöttek a pihegni nem tudó államférfi nemzetgazdasági hírlapi cikkei. Mert a magyar közélet e téren lehetett akkor aránylag még legszabadabb.

De az 1865-iki országgyűlés ismét ott találja őt, mint a balközép egyik vezérét, kinek szerep-társa: Ghyeczy Kálmán mellett, mindinkább döntővé vált. A Ghyeczy Kálmán nagy politikai elméje nem terjeszkedett ki a párt tulajdonképpen való vezetésére. Ez Tisza Kálmán feladata lett.

1868. elején nagy szenzációt keltett Tiszának határozott fellépése a mutatkozó agrarius és szocialisztikus tendenciájú zavargások ellen.

1870. nyarán pedig Tisza Kálmán kezdeményezésére nyilatkozott a magyar országgyűlés a német-francia háborúval szemben a neutralitás mellett, a minek világtörténelmi fontossága és következményei lettek.

Tisza s a volt balközép 1873-ban a jelenlegi közjogi alapon való közremunkálásra is elhatározván magát az ország bajainak orvoslása végett, ez időben kezdődött Tisza Kálmán szereplése a nemzetiségi kérdésekben s a beszéd, mellyel 1874. nyarán Tisza Kálmán a nemzetiségi túlzásokra válaszolt, „megteremté az egészséges visszahatást a közvéleményben.”

Az 1875-iki budget tárgyalása közben, február 3-án tartott beszéde oly hatású volt, hogy ennek benyomása alatt a kormány beadta lemondását.

Arra megalakult a Wenckheim-kormány, melyben Tisza Kálmán a belügyminiszteri tárcát fogadta el, majd Wenckheim Béla báró a miniszterelnökségre lemondván, azóta a miniszterelnöki tisztet is ő tölti be.

Most, amit a miniszterelnökről konstatálni lehet és kell, ezek a rendelkezéseire álló rendkívüli egyéni tulajdonok a kormányzatban.

Két miniszterium ügyeit tíz év óta szakadatlanul viszi, és pedig a legapróbb részletekre kiterjedő gondnal, a dologi és személyi ügyekig kiterjedő tájékozottsággal.

Visi Imre jellemrajza igen jó tájékozó, de nyomor-nyomra követni nem lehet feladata már e soroknak.

Csak a főbb vonások vázolhatók tehát. Kormányra léptének főidoka az ország pénzügyi helyzetének javítása volt. E részben nagy áldozatokat kért a nemzetől, de nagy eredményeket is ért el.

Második füllepése az Ausztriával való kiegyezésre vonatkozott, mely jobb volt hírének és sok előnyt nyújtott az országnak. Mert hitelviszonyait rendezte s az osztrák nemzeti bankot osztrák-magyar bankká tette.

Azután következett a keleti válság s a magyar országgyűlésen soha oly gyakran s behatón nem tárgyalták a nagy nemzetközi politika kérdéseit, mint ekkor. Tisza Kálmán nyilatkozatait nem egyszer egész Európa közvéleménye figyelemmel várta s a nagy beszéd, melyet 1877. májusában a külügyi helyzetet illetőleg tartott, nagy hatást keltett messze az ország határain túl is és minden megpróbáltatás sem cáfolta meg azt, hogy ha 1876-ban az ellenkező politika követették, az sokkal több áldozatba kerül, a nélkül, hogy a világtörténelem azon mozgató erőit, melyek keleten a konvulziókat okozták, feltartóztathatta volna. Nagy eredményeket ért el a tíz év alatt a magyar állam közlekedési politikája; a földművelődési, ipari- és kereskedelmi ügyekben való lendület, a közgazdasági rendezése és számtalan a társadalmi uton elért haladási mozzanat.

A főrendiház reformja általa létesült, Szeged megmentése és újra építése az ő kiváló gondja volt. Eppen tíz éve annak, hogy az ő közegének jeles működése folytán a magyar nemzeti színház nem ismer pénzügyi zavarokat. S fölépült a díszes operaház, letették alapját a hatalmas országgháznak.

A tisztviselők sorsát is javította a nyugdíj törvény nyelven — s legutóbbi enunciaciója szerint, bár az igazságügy terén is történtek újítások, elérkezettnek látja már az időt arra is, hogy az ország igazságügyének állapotán nagyobb áldozatokkal egybekötött javítás történjék.

És politikájának gondja kiterjedt mindenre, a mi a magyar állam erősödését, nem kockáztatott fejlődését előmozdíthatá. Élete a tíz éven át nem a magáé volt, hanem a közügyé s majd ha eljő ideje, mikor részletesen megírják történetét, konstatálni fogják, hogy államférfit, ki többet, kitartóbban s öntudatosabban dolgozott a hazának, mint ő, vajmi keveset mutat fel történetünk, — oly gazdag mozzanatokban, cselekvésekben ez a szerföltött tevékeny élet.

Valóban: e tíz éven át élete nem volt a magáé, holott a családi életre reátermettebb szív nincs az övének. Páncél-kelben melegen dobogó szív. Ebben is, ép úgy, mint bámulatos erélyében oly hasonló a vaskancellárhoz, Bismarkhoz.

Az ő családi életének zavartalan összhangja béki ki lelket a parlamenti és hírlapi megtámadások után, ott merít néhány perc alatt újabb erőt a küzdelemre, kitartásra — hazája s nemzete jövőjének érdekében.

Érdemeit elvitatni politikai ellenfeleinek soha sem foghat sikerülni, mert a valóban szépen irt jellemrajz befejező sorainak igazságát még azok sem tagadhatják meg:

„Tisza Kálmán igazi értékét a jövő fogja megmondhatni. Addig megdönthetetlen csak az a tény marad, hogy hazája alkotmányos törvényhozása hosszú tiz éven keresztül benne látta a nemzet leghivatottabb vezetőjét. S ezt — a nemzet kiszebbítése nélkül — nem lehet kicsinyíteni senkinek.”

Dömötör Pál.

Hírek.

A miniszterelnök vasárnapi jubileumán Bács-Bodrogh megye és Zombor sz. kir. város részéről a következő tíz tagú küldöttség fog tisztelegni Sándor Béla főispán vezetésével: Egi József, Fernbach Bálint, Freund Ferenc, Gombos Gábor, Hoffmann Mihály, Latinovits Ernő, Matkovits Lajos, Schmausz Endre, Vissy Károly urak.

Azon légből kapott hír ellenében, mely szerint főispánunk, mielőtt az új törvényhatósági törvényjavaslat megszavaztatik, leköszön, — fel vagyunk hatalmazva kijelenteni, hogy ez éppenséggel nincs szándékában és pedig annál kevésbé, mert ezen törvényjavaslat folytán közelebb látja jutni az országot ahhoz, amit annak érdekében mindig kívánt és kíván: az állami adminisztrációhoz. Ez szolgáljon megnyugtatóul azoknak, kik ittmaradását kívánják; szomorú hírül pedig azoknak, kik menesztetni szeretnék.

Dr. Kanyarszky György, a keleti nyelvek és a hittudományi bölcsélet tanára, jeles földink, az advent négy vasárnapján az egyetemi templomban a műveltebb közönség és a tudomány igényeihez mért hit-bölcséleti fejtegetéseket, a Franciaországban szokásos, ugynevezett konferenciákat tart.

Pártos Gyula műépítész, hírneves földink, az orsz. magyar képzőművészeti társulat részéről az orsz. képzőművészeti társulat rendes tagjává választott.

A m. kir. igazságügyminiszter Hubai Jakab ő-becsei lakost a budapesti I—III. ker. kir. járási bírósághoz végrehajtóvá nevezte ki.

Felhívás a közönséghez. A Balkánban dúló harc kegyetlenül szedi áldozatait. Belgrád és Szófia telve van mindkét hadsereg sebesültjeivel és betegeivel. A magyar vörös-kereszt egylet — feladatához képest — mindkét helyre küldött ugyan már sebkötő anyagokat, de ez korántsem elég ott, hol a szükség oly nagymérvű. A nagy közönséghez fordulunk a humanizmus és a sebesült katonák szenvedése nevében s felkérünk minden emberbarátot, hogy pénz vagy egyéb adományait küldjék a vörös-kereszt egylet igazgatóságához, (Buda II. Lánchíd-utca 1.) mely azokat rendeltetési helyére juttatja. Azon adományok, melyek külön megjegyzés nélkül érkeznek be, a két harcoló fél között egyenlően fognak felosztatni. Minden adományt hírlapilag nyugtázzunk. Budapest, 1885. nov. 24. A magyar szent korona országos vörös-kereszt egyletének igazgatósága.

A zombori izr. hitközség 100 frt adománnyal az „Erdélyi közművelődési egyesület” alapító tagja lett. A nemes tett önmagát dicséri.

Újvidéken Barisics Ferenc nyug. cs. és kir. kapitány 82 éves korában e hó 19-én elhunyt.

Dusanity Ráda, zarkováci szállási lakos, hízott sertéseit a múlt héten ismeretlen tettesek igen elmsé módon akarták elhajtani. Ugyanis éjjel folyójutották Dusanity szomszédjának szalmáját s míg Dusanity egész családjával az oltás körül fáradozott, addig a jó madarak kihajtották négy hízott sertését a mezőre. Két sertés túlhízott lévén, nem hajhatták el messzire, hanem a szállás közelében visszahagyták; a másik kettőt pedig elhajtották egész a Gfeller-féle csárdáig, a hol aztán leölték s egy kukoricaszár rakásba elrejtették, valószínűleg azzal a gondolattal, hogy majd másnap kocsival eljönnek s elviszik a leölt disznókat. Véletlenül azonban másnap reggel a kukoricaszár tulajdonosa a szárat haza akarta szállítani, képzeltetni rémületét, a midőn a szárak közt meglelte a leölt sertéseket. Fogta aztán őket, fölrakta a kocsi s beszállította a kapitánysági hivatalba, a hol már ott talalta Dusanityot, ki a kapitányságnál a nála történt lopásról akart följelentést tenni. Dusanity visszakapván leölt disznóit, kénytelen-kelletlen disznótort csapott.

Gyermek-szinielőadás. A szegény gyermekek karácsonyjára javára december 6-án (vasárnap) esti 5 órakor a megyei palota nagyeremében énekel és szavalással egybekötött gyermek-szinielőadás műsorozata:

1. „Nász kardal” Erkel Ferentől. Éneklék Jauch Ferenc ur tanítványai.

2. „Az árvizi hajós” Vörösmarty Mihálytól. Szavalja Sándor Erzsike.

3. Magyar népdalok. Éneklék Falcione Blanka.

4. Jelenet Tompa Mihály „Virágregéből”. Szemelvényit Karácson Sarolta és Izidora, Dobák Berta és Fatime, Kockár Adrienne, Vértesi Stefánia, Karvázy Rózsa, Fernbach Rózsa és Zsuzsika.

5. „Viharban” Dürrertől. Éneklék Jauch Ferenc ur énekkara.

6. „Egy szegény leány története” szimű 3 felvonásban. Személyek: özv. báró Szirtfokyné (Sándor Erzsike); Dianna, leánya (Buday Erzsike); Ilona, fogadott leánya (Wolf Ida); Nathalie, nevelőnő (Fernbach Angela); Elize, komorna (Jerkovics Zsófia); Erzsike, kertészleány (Schneiderbauer Elza); Zella, Plavica, Netti, Jolán, varrónéányok (Fernbach Angela, Pocsok Ilonka, Vértesi Margit és Jerkovics Zsófia). A második és harmadik felvonás közben Fischl Leonora és Thim Antalka zongorán előadják Guttman „Turbillonját”.

7. Magyar népdalok. Éneklék Jauch Ferenc ur tanítványai.

Belépti díj: 50 kr. Belépőjegyek Falcione Gusztáv úr kereskedésében és az előadás délutánján a pénztárnál vehetők. Felülfizetések a jótékony cél iránti tekintetből köszönettel fogadtatnak.

Zentán 1849. február 1-én elesett adai lakosok örök emlékére, adakozás útján egy gyönyörű vörös-kereszt állítottatott fel Adán, a m. kir. földművelésügyi épület átellenében.

Rigyicán Egi Péterné szül. Garay Jozefa ur-asszony 83 éves korában e hó 23-án végleglyengülésben elhunyt. Az ottani jegyző édes anyját gyászolja benne.

A bácsujfalui szerb egyházi dalársulat alapszabályai a bemutatási záradékkal elláttatnak.

Adáról irják: E hó 17-én éjjeli 12 és 1 óra közt ismeretlen tettesek belopództak a gazdasági majorba s ott a kincstári sertésotlat feltörték s a 10 drb hízott sertést elakarták hajtani. Már ki is tereltek az istállóból, a mikor a csősz rajtuk ütött s föllármázta a tanulókat s az összes eselődésget. Mikor a tolvajok ezt észrevették, a belől kinyitogatott ajtókon kiontottak s a csősz egynek a karjába lött, a ki feljajdult, de azután kocsira kapva elmenekültek.

Beküldetett. Köszönetet mondok Gruber kapitány urnak, hogy a járdára kinyúló kúrtót a Zrinyi utcában eltávolíttatni sziveskedett; egyben kérem, ne sajnálja hasonló szándékából megkerülni a város-házat, fog ott találni hasonló alkalmatlanságot hárommat. Pedig hát a rendet ott is meg kell tartatni, már példa gyanánt. Egy göthös.

Adán Joanovics Lázár lett községi aljegyzőnek egyhangulag megválasztva. Legközelebb választatni fog határozat szerint még egy aljegyző és egy írnök.

Az izraelita anyakönyvi ügy rendezése tárgyában a vallás- és közoktatásügyi miniszter valamennyi törvényhatósághoz az izraelita anyakönyvek vezetésére nézve fontos, minden tekintetben intézkedő rendeletet adott ki, mely 21 szakaszt foglal magában, melyeknek határozmányait röviden a következőkben ismertetjük: Minden izraelita azon kerület székhelyén tartozik anyakönyvetelni, melynek területéhez lakhelye beosztva van (1. §). Az 1840. évi XXIX. t. c. 3. §-ához képest az anyakönyveket mindenütt csak azon egyén vezetheti, ki a rabbiági funkciók ellátásával van megbízva, megkivánatik azonban, hogy a rabbi vagy helyettese legalább négy középiskolai osztályt végzett, és nagykoru magyar állampolgár legyen (2. §).

A 3—8. §-ok az anyakönyvvezető választása, fizetéseinek meghatározása és a tanácskozás módjára nézve a kerületnek teljes önkormányzati jogot engednek, de a választás eredménye, a megválasztott egyén képezési okmányaival a közigazgatási bizottság elé terjesztendők a végből, hogy ez magának az anyakönyvvezető képzettségi fokáról meggyőződést szerezhessen. Ha a kerület ismételt hatósági felhívás dacára vonakodnék alkalmas anyakönyvvezetőt választani, vagy egyáltalán az anyakönyvvezetői állás betöltése iránt gondoskodni, ez esetben jogában áll a közigazgatási bizottságnak a kerület költségére anyakönyvvezetőt alkalmazni. — A 9. §-ban az anyakönyvvezető kötelességei vannak felsorolva; oly kötelességek ezek, melyek a keresztény felekezetek anyakönyvvezetőire nézve is fennállanak. A 10. §-ban az anyakönyvvezető rabbinak 50—100 frtig terjedhető bírság terhe alatt kötelességévé tétetik, hogy az esetben, ha az anyakönyvi kerületben több rabbi van alkalmazva, ezek közül az esketés eszközésével azt bizza meg, kit a felek kívánnak.

A 11. és 12. §-ok az anyakönyvek rovatainak jegyzékét és megőrzésük módjának meghatározását tartalmazzák. Az anyakönyvi esetek, ha a hivatal helyben van, három, különben nyolc nap alatt 5—50 frtig terjedő bírság terhe alatt jelentendők be. — A bejelentésre kötelezvék a következő sorrend szerint: 1. Születési esetekben: a) az apa, b) a szülész, c) az orvos, d) minden jelenlevő, e) az anya, 2. házassági esetekben: a) a jegyes pár, b) a ki az esketést végrehajtja, c) a tanúk, 3. halálesetekben: a) a család, b) a jelenlevő családtagok, c) a háztulajdonos, d) a chewra kadischa, a kórházakban és intézetekben: az igazgató (13. §). — A hatóságok jogában és kötelességében áll az anyakönyveket évenként egyszer megvizsgáltatni (14. §). — A pénzbírságok az országos izraelita iskola-alap javára fordítandók (15. §). A 16—21. §-ok az átmeneti intézkedéseket tartalmazzák. A szabályrendelet 1886. évi január 1-én lép életbe, mely naptól fogva az izraelita hitközségek szabad anyakönyv vezetése megszűnik. A már alkalmazásban levő rabbi, az esetben is megbízhatók az anyakönyvek további vezetésével, ha a megkivánt elméleti képzettséget kimutatni nem képesek, feltéve, hogy működésük ellen a hatóságok részéről eddig kifogás nem tétetett. Egy és ugyanazon helységben létező két izraelita hitközségnek külön-külön anyakönyvvezetési engedélyezés iránti kérelmek fölött a közigazgatási bizottság és felfolyamodás esetében, a vallás- és közoktatási miniszterium határoz. A szabályrendelet mellékletében foglaltatik az anyakönyvi kerületek és székhelyeik kimutatása. Az egész ország 465 izr. anyakönyvi kerületre van felosztva.

Az adai magyar polgári olvasó-egylet november elsején öngazdálkodást kezdett vinni. Először is célszerűen bebutorozta díszes termetét, azután a haza nyelvén szerkesztett politikai, szépirodalmi, közgazdasági lapokkal, tudományt, erényt, történelmet tartalmazó, ugyszinté regényekkel, izlést nemeseítő jó művekkel gyarapította könyvtárát. Szíves tudomására hozzuk leginkább azoknak, kik komoly célok nélkül, rendesen mint tagok, az időt hideg közönnyel máshol szokták eltölteni; miket az egylet java, a közvélemény pártolásihánya miatt hibának tart. Gondolják meg, hogy a virág azon völgynek ilatozik, mely őt a zivatartól, az enyészettől védi.

A zentai polgári leányiskolához egy ideiglenes segéd-tanítónőt keresnek.

A hizlaldák felállítására vonatkozólag a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium a következő határozatot hozta: A hizlaldák felállítására nem az iparörvény rendelkezései szerint bírálandó meg, hanem felállításuknál csakis közegészségi szempontok mérveendők.

A földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium, mint harmadfokú iparhatóság a következő határozatot hozta: A cséplési vállalkozás iparszerű üzésére adott iparigazolványban kiköthető azon feltétel, hogy a gőzcséplőgépek felállítási helyét az illető hatóság jelölheti ki.

Ifj. Bukás István és Mészáros Antal pacséri lakosok, 5—5 frtot adakoztak az „Erdélyi magyar közművelődési egyesület” részére a Budapesti Hírlapnál.

Folytatás a mellékleten.

Pályázati hirdetmény.

Prigl.-Szt.-Iván községében üresedésben lévő községorvosi állomásra ezennel pályázat hirdetnek s a választás határidejéül **1885. évi december hó 23-ának reggeli 9 órája** Prigl.-Szt.-Iván község-házához tüzetik ki.

Ezen állomással 600 frt készpénzfizetés, 30 kr. nappali s 60 kr. éjjeli látogatási díj van egybekötve.

Felhivtnak mindazok, kik ezen állást elnyerni óhajtják, miszerint az 1871. évi XVIII. t. c. 74. és az 1876. évi XIV. t. c. 143. §-a értelmében, ugy nemkülönben a magyar s német nyelv bírást tanúsító okmánnyal is felszerelt kérvényeket bezárólag **1885. évi december hó 18-ig** ezen szolgabírósnál benyujtsák, mert később érkező folyamodványok figyelembe nem vehetnek.

Apatin, 1885. évi november 20.

Ribiczey Béla,
szolgabíró.

3-2

Alkalmazást keres.

Egy a **virag-, valamint a gyümölcs-tenyésztésben** jártas keres, nős, 29 éves, alkalmazást keres. Közelebbi értesítést ad **Goesser Vitus** városi kertész Zomborban.

Pályázati hirdetmény.

Bács-Bodrogh megye törvényhatóságának folyó évi október hó 8-án 879. közgy. ex 1885. szám alatt kelt felhatalmazása és a megyei nagyságos alispán urnak folyó évi november hó 12-én 23858/alisp. ex 1885. szám alatt kiadott építési engedélye alapján Topolya község jegyzői lakának újbóli felépítésére ezennel pályázat nyitattik.

Ezen, a rendes és pótköltségvetés szerint, a téglanyag betudása nélkül (melyet a község természetben szolgáltat) összesen 10003 frt 74¹⁰/₁₀₀ krban felvett épület felépítése nyilvános árverés útján fog a legolcsóbban vállalkozónak kiadatni.

Felhivtnak tehát pályázni szándékozók, hogy a költségvetésben felvett összegnek megfelelő 10% bánatpénzzel vagy óvadékképes papirokkal ellátva, a nyilvános árverés határnapján folyó évi december hó 27-én reggeli 9 órakor Topolyán a városháza nagytermében megjelenni iparkodjanak, a hol is a jelzett napon és órában a nyilvános verseny árverés a kerületi szolgabíró ur elnöklése alatt meg fog tartatni. Az árverés feltételei, a költségvetés és a tervrajz, Topolya mezőváros jegyzői irodájában az árverés napjáig a hivatalos órákban bármikor is betekintheők.

Topolyán, 1885 november 18-án.

Radimetzky Ferenc,
jegyző.

Lőrincz József,
bíró.

4-2

BITTERMANN NÁNDOR

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI INTÉZETE

ZOMBORBAN

A MEGYE PALOTÁJÁBAN.

Elfogad e szakba vágó rendeléseket pontos szolgálattal és jutányos ár mellett.

Községi hivatalos nyomtatványokból nagy raktár.

Árverési hirdetmény.

Alulírt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a zombori tekintetes kir. járásbírósnak 7681, 7682, 7683. számú végzése által Bohner János brünni cég javára Theodorovits S. zombori lakos ellen 299 frt 150 frt és 50 frt tőke, ennek 1884 évi július, június és május hó 1 napjától számított 6% kamatai és eddig összesen 42 frt 10 kr perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 1250 frtra becsült 50 db különféle színű női téli kabátból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a 4130/1885. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Zomborban alperes üzletében leendő eszközzésére **1885. évi december hó 5. napjának délelőtti 10 óra** határidőül kitétik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Zomborban, 1885. évi nov. hó 21-én

Cservenka Lajos,
kir. bír. végrehajtó.

Árverési hirdetmény.

Alulírt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a zombori tek. kir. járásbírósnak 3133 számú végzése által Hirschler és Wenig brünni cég javára Theodorovits S. zombori lakos ellen 578 frt 06 kr tőke, ennek a lejárat napjától számított 6% kamatai és eddig összesen 50 frt 95 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 810 frtra becsült kalapok, fűzők (Mieder,) nagy álló tükrökből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek az 1575/1885. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Zomborban alperes üzletében leendő eszközzésére **1885. évi december hó 5-ik napjának délelőtti 9 óra** határidőül kitétik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Zomborban, 1885. évi november hó 21-én.

Cservenka Lajos,
kir. bír. végrehajtó.

Kereskedők figyelmébe.

Bolti állványok,

melyek a legjobb karban vannak, **jutányos áron, kedvező fizetési feltételek** mellett eladó.

Továbbá

bérbe vehető

a zombori városháza sarkán, a legelőnkebb forgalmi helyen levő

sarokbolt.

Bővebb felvilágosítással szolgálunk

Hrabovszky és Sztrilich
fűszerkereskedők
Zomborban, a rom. kati. plebania épületében.

Kereskedők figyelmébe.

Árverés.

Nagyságos Latinovits Ernő borsódi szarvasmarha-állományából Borsódon **f. évi december hó 6-án** délután 2 órakor

- 9 darab selejtezett ökör,
- 14 „ 3-4 éves tinó,
- 1 „ 4 éves bika

nyilvános szóbeli árverés útján azonnali készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek fog eladatni.

Az árverés napján vasuton Bikity-Borsódra érkező vevők beszállításáról gondoskodva leendő Borsódon, 1885. évi november 21-én,

4-2

Az urad. kasznárság.

Árverési hirdetmény.

Alulírt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a zombori tek. kir. járásbírósnak 4350. számú végzése által Lichtenstein testvérek bécsi cég javára Theodorovits S. zombori lakos ellen, 341 frt 70 kr. tőke, ennek 1885. évi május hó 1-ső napjától számított 6% kamatai és eddig összesen 15 frt 14 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 600 frtra becsült 6 db ére koporsóból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a 4350/1885. számú kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Zomborban a városházánál leendő eszközzésére **1885. évi december hó 4. napjának délelőtti 11 óra** határidőül kitétik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Zomborban, 1885. évi november hó 21-én.

Cservenka Lajos,
kir. bír. végrehajtó.

Valódi

ORVOSI MALAGA-SECT

A klosterneuburgi csász. kir. borkisérleti állomás vegyelemzése szerint

kitünő jó, valódi malaga,
mint kitünő erősítő-szer **elerőtlenedett betegek, üdülők, gyermekek** stb. számára, a **vérszegénység és gyomorgyengeség ellen** leghatározottabban hatásos, és 1/2 eredeti palackokban s törvényesen bejegyzett védjegy alatt

spanyol bor-nagykereskedés „VINADOR“

BÉCS HAMBURG

2 frt 50 kr és 1 frt 30 kr eredeti áron.

Zomborban kapható: **Saly Antal** ur gyógyszerárában, **Engel Adolf, Falcione Gusztáv** és **Heindlhofer Róbert** urak fűszerkereskedéseikben; **Adán: Pavlovits Emil özevgye** gyógyszerárában; **Német-Palánkán: Nagy Dezső** fűszerkereskedésében; **Uj-Verbász: Seidl Nándor** és **Petrovovszelón: Szakalits Sándor** uraknál.

A „VINADOR“ védjegyre kéretik a t. közönség különösen figyelni, mivel valódiság és jóság tekintetében csak akkor kezeskedhetünk.